

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Вінницький технічний національний університет

Анотація

У роботі розглянуто сутність оцінювання рівня розвитку підприємства як важливого фактору ефективності його діяльності, а також сучасні підходи до оцінювання.

Ключові слова: рівень розвитку підприємства, комплексна оцінка, метод діагностики, факторний аналіз.

Abstract

The essence of evaluation the level of enterprise development as a crucial factor of its performance efficiency, as well as the contemporary approaches to assessment has been examined.

Keywords: level of enterprise development, comprehensive evaluation, diagnostic approach, factor analysis.

Вступ

Об'єктивна оцінка ефективності діяльності підприємства має винятково велике значення, оскільки характеризує успішність менеджменту підприємства, формує його імідж, сприяє доступу на ринки капіталу і обґрунтовує доцільність інвестицій. Рівень розвитку вітчизняних підприємств визначається готовністю до встановлення ефективних зв'язків усередині та за межами підприємств, щоб забезпечити своє довгострокове успішне існування.

Основна частина

Рівень розвитку підприємства – це концептуальна оцінка, що відображає зрілість, успішність та стабільність підприємства в його діловій діяльності. Рівень розвитку підприємства визначається його поточним станом і ступенем досягнення стратегічних цілей.

Оцінка рівня розвитку підприємства є процесом визначення його поточного стану і визначення його позиції в контексті стратегічного розвитку.

Під час дослідження визначено, що оцінка рівня розвитку підприємств має бути комплексною, тобто вона може бути отримана як систематизація результатів комплексного економічного аналізу усіх складових розвитку. Така оцінка повинна містити узагальнені висновки щодо використання складових розвитку підприємств, заснованих на принципі системності. Сам процес оцінювання повинен відбуватися також у певній послідовності і мати потребу в чіткій організації. Відповідно, оцінка являє собою результат визначення та аналізу якісних і кількісних характеристик підприємства. Тому така оцінка дає можливість встановити як функціонують складові розвитку, чи досягаються поставлені цілі, як зміни та вдосконалення в управлінні впливають на повноту використання складових розвитку та ефективність управління ним.

Проведений аналіз показав, що серед існуючих методів оцінювання рівня стратегічного розвитку підприємств найбільш поширеним є метод діагностики, який слід проводити у формі комплексного, поетапного і поелементного дослідження. Тому що, при комплексній формі оцінювання складових функціонування підприємств, досліджуються всі складові впливу, що інтегруються в єдиний показник.

В теперішній час умовою розвитку підприємств є не тільки абсолютне збільшення рівня його стратегічного розвитку, а й забезпечення ефективного використання складових розвитку, з урахуванням якісних характеристик. Кількісні характеристики покликані оцінити обсяг і швидкість відтворення окремих ресурсів складових розвитку, а якісні характеристики, в свою чергу, є основою для визначення ефективності використання складових розвитку. Використання кількісних і якісних характеристик складових розвитку дозволяють: проаналізувати початковий рівень стратегічного розвитку; виявити

сформовані диспропорції між складовими розвитку; виділити пріоритетні напрямки розвитку; ви-значити, виходячи з досягнутого рівня стратегічного розвитку – напрями розвитку діяльності, припустимі виробничі, соціальні та економічні навантаження [1].

Важливо також те, що оцінювання рівня розвитку підприємств необхідне для забезпечення більш повного й раціонального використання складових розвитку. Тому система показників повинна включати показники, що характеризують наявність, склад, стан ресурсів складових і показники ефективності використання ресурсів складових розвитку. При оцінюванні рівня розвитку підприємств необхідно чітко уявляти рівень розвитку, основні характеристики складових елементів, їхнє співвідношення й використання в процесі функціонування. Важливо зрозуміти місце й роль складових елементів, зв'язок їх з іншими компонентами.

Варто зазначити, що сучасна практика виробила численний арсенал методів аналізу середовищ підприємства. В процесі оцінки рівня розвитку підприємства можна використовувати різноманітні форми аналізу, але в даний час буде доцільним використання систематизованих технологій, які дають змогу оцінити вплив внутрішніх та зовнішніх чинників. До таких системних технологій, які дозволяють правильно оцінити зовнішні та внутрішні чинники, можливості та загрози, ми можемо віднести SWOT-аналіз.

Застосування даного методу передбачає аналіз сильних сторін (Strength), слабких сторін (Weakness) внутрішнього середовища, а також можливостей (Opportunities) і загроз (Threats) зовнішнього середовища підприємства. SWOT-аналіз – це один з найпоширеніших видів аналізу в управлінні. Його універсальність дає змогу використовувати його для різних об'єктів вивчення: аналіз продукції, підприємства, конкурентів, міста, регіону тощо. Цей метод використовується для будь-якого підприємства з метою уникнення потрапляння його в кризову ситуацію. Методологія SWOT аналізу допускає спочатку виявлення сильних і слабких сторін, а також загроз і можливостей, а далі – встановлення ланцюжків та зв'язків між ними, що надалі можуть бути використані для формування стратегії підприємства [2].

Водночас, для розширення меж оцінки рівня стратегічного розвитку та формування в подальшому стратегії інноваційного розвитку підприємства, не-обхідно також використовувати запропоновано методу PESTELI-FAMIL(Y) – аналіз.

Застосування цієї методу дозволить виокремити найвагоміші фактори, що спричиняють найбільший вплив на розвиток підприємства. Акронім PESTELI-FAMIL (Y) – аналізу є абrevіатурою перших букв від назви таких зовнішніх факторів: політичні (P – political), економічні (E – economic), соціальні (S – social), технологічні (T – technological), екологічні (E – ecological), правові (L – low), інформаційні (I – information); внутрішніх: фінансові (F – Finances), управлінські (A – administration), маркетингові (M – marketing), інноваційні (I – innovations), логістичні (L – logistics); неврахований вплив фактор-ризик (Y) [3].

Також для більш глибокого дослідження доцільно застосовувати факторний аналіз. Сукупність методів, які на основі реально існуючих зв'язків ознак (або об'єктів) дозволяють виявляти латентні (приховані) узагальнювальні характеристики організаційної структури та механізму розвитку досліджуваних явищ і процесів. Факторний аналіз дозволяє вирішити дві важливі проблеми дослідника: описати об'єкт вимірювання всебічно та водночас компактно. За допомогою нього можливе виявлення прихованих змінних факторів, що відповідають за наявність лінійних статистичних зв'язків між спостережуваними змінними.

Висновки

Отже, можна зробити висновок, що оцінка рівня розвитку підприємства є важливим етапом у визначенні його успішності та стабільності. Комплексна оцінка, заснована на системному підході, дозволяє виявити поточний стан підприємства і досягнення стратегічних цілей. Використання кількісних і якісних характеристик дозволяє оцінити обсяг і ефективність використання ресурсів розвитку. Серед методів оцінювання найпоширенішим є метод діагностики, який включає комплексний аналіз всіх складових розвитку підприємства. SWOT-аналіз і PESTELI-FAMIL(Y) – аналіз доповнюють оцінку, дозволяючи виявити внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на розвиток підприємства. Факторний аналіз сприяє виявленню зв'язків між ознаками та узагальненню характеристик підприємства. В цілому,

оцінка рівня розвитку підприємства є необхідною для ефективного управління та формування стратегії його подальшого розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Костюк Г.В., Дубровська І.О. Дослідження сучасних конкурентних стратегій. *Ефективна економіка*. 2015. № 11.: веб-сайт URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4589>. (дата звернення: 10.03.2023)
2. Суть та визначення стратегічного рівня підприємства. Фактори, що формують стратегічний рівень підприємства.: веб-сайт URL: <https://studfile.net/preview/382067/page:15/>. (дата звернення: 13.04.2023)
3. Шаманська О.І., Паламаренко Я.В. Сучасні підходи до оцінювання ефективності діяльності підприємств спиртової промисловості України. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2016. № 8. С. 35-43.

Доцюк Денис Вадимович – студент групи ЕК-19б, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: ddotsiuk@gmail.com

Науковий керівник: *Карачина Наталія Петрівна* – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту, маркетингу та економіки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: karachyna.n@gmail.com

Dotsiuk Denis V. – student of the EK-19b group, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: ddotsiuk@gmail.com

Scientific supervisor: *Karachyna Natalia P.* – PhD (Economic Science), Head of the Department of Management, Marketing, and Economics, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: karachyna.n@gmail.com